

SOCIOLOGIJA

I. METODE

1. Razlikuj med pojmom "metoda" in "metodologija".

Metode so ustaljeni postopki pridobivanja novih znanstvenih spoznanj. Metodologija je nauk o metodah znanstvenega spoznanja, torej veda o tem, kakšni so splošno veljavni načini, metode, načela znanstvenega raziskovanja.

2. Zakaj je v sociološkem raziskovanju težko oziroma skoraj nemogoče zadostiti načelu objektivnosti.

Ker vrednote vplivajo na vsak vidik raziskovanja in interpretiranja raziskovanega. Vsak znanstvenik ima vrednotne sisteme, ki jih ne mora odmisлити med raziskovanjem. Alvin Gouldner pravi, da največ kar lahko znanstvenik stori, je, da se zaveda vpliva stališč in je zato bolj zavezan iskanju tudi tistih podatkov, ki so v nasprotju z njegovim prepričanjem. Heisenberg je dokazoval, da popolne objektivnosti ni. Predmet in raziskovalec sta preveč povezana, da bi lahko govorili o objektivnosti.

3. Razlikuj med načeloma veljavnosti in zanesljivosti.

Zahteva po **veljavnosti** se **nanaša na vprašanje, ali smo z zbranimi podatki res osvetlili raziskovan problem**. Na videz se nam zdi, da je vpr. nepomembno in se tolažimo s tem, da lahko vsak podatek prispeva k pojasnitvi raziskovalnega problema. Opraviti imamo s številnimi podatki, ki ne prispevajo k pojasnitvi problema. Zato je še posebej težko zadovoljiti načelu veljavnosti podatkov, saj se ni preprosto odločiti, kateri podatki so za raziskovanje izbranega problema pomembni. Načelo **zanesljivosti** označuje kakovost naših meritev in **se nanaša na natančnost merjenja podatkov, vključenih v raz.** Govori o tem, kako dobro so bile izmerjene lastnosti podatka. Če bi ponovili meritev v enakih okoliščinah, bi moral biti rezultat enak. **Zanesljivost je zato odvisna od instrumentov, s katerimi merimo. Vprašanje zanesljivosti se torej nanaša na kakovost merskega instrumenta, vprašanje veljavnosti pa na odnos med zbranimi podatki ter raziskovalnim problemom.**

4. **Kako posplošujemo v vsakdanjem življenju in kako je s posploševanjem v znanosti.**

V vsakdanjem življenju se nam zgodi, da pripišemo določeni družbeni skupini lastnosti na podlagi izkušenj, ki jih imamo z določenim posameznikom te skupnosti – pr. Moj prijatelj, ki je Gorenjec, je škrt, zato sem prepričan, da so vsi Gorenjci škrti. Samo spoznanja, ki vključujejo določeno mero splošnosti, so lahko znanstvena. To pomeni, da je za vsako znanstveno spoznanje treba natančno opredeliti, z koga in do kje velja. Spoznanje o samo enem primeru ne more veljati za znanstveno.

5. **Na kaj se v znanstvenem raziskovanju nanaša načelo preverljivosti.**

Preverljivost znanstvenih rezultatov se nanaša na zahtevo po popolnem opisu raziskovalnih postopkov in metod, s katerimi so bila nova spoznanja pridobljena. Samo spoznanja, ki jih lahko dokažemo in jih preverijo tudi drugi, so lahko vključena v nova znanstvena spoznanja. To načelo zahteva, da je celotno znanstveno delo javno (pot do rezultata, metode dela, rezultat).

6. **Navedi prednosti in slabosti primarnih in sekundarnih raziskovalnih virov.**

Prednost sekundarnih je to, da so že na voljo, vprašanje pa je, kako so zbrani, obdelani in interpretirani. Pogosto nismo dovolj seznanjeni z načinom zbiranja in obdelave. Klasičen primer težav, s katerimi se lahko srečamo pri uporabi že zbranih statističnih podatkov je dejansko število kaznivih dejanj in registrirano število le-teh. Primarni podatki so tisti, ki jih zbiramo sami. Ta način zbiranja podatkov je dražji in zamudnejši, vendar imamo večji nadzor nad postopkom zbiranja, hkrati pa je tudi obdelava skladnejša z izbranim problemom.

7. Razlikuj med kvantitativnim in kvalitativnim pristopom v raziskovanju. Na katerih predpostavkah temelji kvantitativni pristop in kateri so problemi, ki se pojavljajo pri obeh pristopih.

Sociologija kot veda mora privzeti naravoslovne, **kvantitativne** metode raziskovanja. Pozitivisti (zagovorniki kvant. ideje) menijo, da je mogoče ob pomoči objektivnih dejstev, z natančno analizo, s kvantitativnimi podatki odkrivati družbene zakonitosti. Pri tem zagovarjajo stališče da je: mogoče obravnavati družbena dejstva kot stvari, je mogoče družbeni svet na objektivni način klasificirati, prešteti, da obstajajo vzročne zveze med pojavi, naloga sociologov je, da so pri analiziranju zelo natančni. Interpretativni pristop pa poudarja, da je vodilo za delovanje posameznika njegovo razumevanje in interpretiranje dogodkov. Izhodišče raziskovanja torej ni zbiranje empiričnih podatkov, temveč pojasnjevanje dogodkov. Za ta pristop je zato značilna **kvalitativna metodologija**.

8. Kaj je hipoteza. Smisel in pomen hipoteze. Kako hipoteze delimo.

Naše najsplošnejše videnje pojava, povezanosti med pojavi, ki jih raziskujemo, izrazimo s hipotezo. Z njo konkretnije opredelimo raziskovalni problem in hkrati predlagamo določeno razumevanje procesov in pojavov. Zato pravimo, da hipoteza usmerja raziskovalno delo. Vendar pa je hipoteza šele naš predlog za razumevanje pojavov in procesov. Po navadi jo postavljamo na podlagi študija dostopnih virov. Z njimi skušamo bolj jasno usmeriti raziskovalno delo. Delimo jih na tiste, ki pojav **opisujejo**, gre za trditve o: obstoju pojava, pogostosti, intenziteti (na fakultete se vpisuje vse več žensk), trajanju, in skušajo **pojasniti**, obrazložiti razmerja med pojavi, procesi.

9. Spremenljivke (kaj so in vrste) in indikatorji.

Raziskovalec se glede na izbrani raziskovalni problem in glede na dosedanja spoznanja o tem vprašanju odloči, katera od dimenzij/lastnosti je posebej pomembna za pojasnjevanje problema. Te lastnosti im. **spremenljivke=pojav, lastnost, ki se spreminja**. Pomeni, da imajo te lastnosti različne vrednosti. Npr. – spol, različen dohodek, šol. ocene. Odvisna je tista, ki je predmet našega proučevanja in se spreminja, ker nanjo vpliva neodvisna. Ta pojasnjuje pojav, saj je to spremenljivka, ki povzroča spremembo na odvisni spremenljivki. Z **indikatorjem** (kazalcem) (pr. – velikost stanovanje) opišemo spremenljivko (stanovanje srednješolca - v proučevanju razlik v kakovosti življenja med srednješolci naše šole in sosednje).

10. Kdaj govorimo o korelaciji, ali je korelacija vedno vzročna in problem navidezne zveze -lahko tudi Durkheimov primer

O **korelaciji** oz. povezanosti govorimo, kadar v določenih okoliščinah obstajajo stalne zveze med pojavi. Zveze med pojavi so **vzročne**, ko določen pojav vpliva na drugega npr. vpliv položaja družine iz katere učenec izhaja na njegov uspeh. Družbeni položaj družine je lahko vzrok večje/manjše uspešnosti v šoli. Vsaka **povezanost** med pojavi pa **ni nujno**

vzročna. Kadar ugotavljamo povezanost med dvema pojavoma, ki jo povzroča tretji pojav, govorimo o **navidezni zvezi**. Durkheim: povezanost med številom samomorov in letnimi časi. Spomladi + poleti višja stopnja. Na videz se je zdelo, da letni časi bistveno vplivajo na št.samomorov. Pravi razlog zveze pa je tičal v različni socialni aktivnosti ljudi v določenem l.času. Ugotavljal je povezanost med dvema pojavoma, ki pa je bila povzročena zaradi tretjega pojava – št. soc. stikov.

11. Kaj je raziskovalni vzorec in njegov odnos do populacije. Naštej nekaj populacij.

Vzorec je del populacije, ki ga vključimo v raziskavo, na podlagi katerega lahko sklepamo o celotni populaciji. Primeri: Slo srednješolci, polnoletni državljani Slo.

12. Pod katerimi pogoji lahko raziskovalne rezultate na vzorcu posplošimo na celo populacijo.

Da lahko posplošimo rezultate na celo populacijo, mora biti vzorec reprezentativen – struktura vzorca se mora ujemati s strukturo populacije (glede spola, starosti).

13. Naštej metode, ki jih sociologi uporabljamo pri raziskovanju.

Metoda opazovanja, opazovanja z udeležbo, spraševanja, analize dokumentov, eksperiment, etnografska metoda.

14. Primerjaj prednosti in slabosti metode spraševanja (ankete) in metode opazovanja.

	PREDNOSTI	SLABOSTI
OPAZOVANJE	-bogatejše informacije -omogoča vključevanje novih vidikov	-samo majhne skupine -težave s posploševanjem
SPRAŠEVANJE	-pridobivanje podatkov večje skupine	-težave s posploševanjem

15. Kaj je to metodološki pluralizem in zakaj je zaželen.

Metodološki pluralizem je kombiniranje različnih kvantitativnih in kvalitativnih metod, ker ni strogih ločitev med tema oblikama raziskovanj.

16. Kaj je to pilotna študija in kakšen je njen pomen.

Če se raziskovalci lotevajo analize do tedaj popolnoma neraziskanega področja, najprej opravijo **pilotne študije**. Z njimi si ustvarijo grobo predstavo ter pridobijo grobe informacije, da laže načrtujejo raziskavo.

17. Kdaj govorimo o longitudinalnih študijah.

Raziskovalne strategije so lahko omejene na eno časovno obdobje ali se nanašajo na spremembe v daljšem časovnem obdobju in so zato **longitudinalne študije**.

18. Pri kateri sociološki metodi je največja in pri kateri najmanjša možnost posploševanja in zakaj?

19. Naštej po vrstnem redu in na kratko opiši posamezne stopnje v raziskovalnem delu.

Opredelitev problema-treba je izluščiti osnovna vprašanja, izostriti soc.pristop. Da nas zanima vpr. spolne razlike, še ne pomeni opredelitve problema. Opredel.: Ali so dekleta v naših šolah uspešnejša in če so, zakaj?

pregled literature-treba proučiti, kako so se obravnave problema lotevali do sedaj. Poznavanje razl. videnj omogoča, da opredelimo osnovne pojme, ki jih bomo vključili v raziskavo. Pregled literature nas opozori na možnosti in omejitve pri raziskovanju.

opredelitev hipoteze-Opredelimo hipotezo, v kateri izrazimo naše videnje, to je treba še dokazati/ovreči.

izbor metod-Izbor teh odvisen od hipoteze, navadno kombinacija metod. Preverimo a res pridob.pom.podat

zbiranje podatkov-voditi dokumentacijo, pod. urediti, sist.predstaviti. Načrt urejanja

oblikovati v fazi zbiranja.

analiza podatkov-vključuje interpretiranje rezultatov-pomeni ugotoviti, kaj lahko trdimo na osnovi zbranih podatkov. Do zbranih pod. Mora biti raziskovalec kritičen in nepristranski.
zaključki-Odgovor na vpr. mora zajeti tudi oceno raziskovalnega dosežka, glede na dosedanja spoznanja, opozoriti na omejitve pri posploševanju ugotovitev, pred sklepanjem preveriti ali imamo dokaze v zbranih inf.

20. Od česa je vse lahko odvisen izbor posamezne raziskovalne metode - navedi nekaj primerov. Kakšen pomen ima in s katerimi težavami se srečujemo pri uvodnem opredeljevanju problema?

II. RELIGIJA

Kako religija vpliva na delovanje družbe?

Religija vpliva na ravnanje posameznika, ker zadovoljuje človekovo potrebo po osmislitvi življenja in potrebo po varnosti v skupnosti. Različni sociologi vplive oziroma funkcije religije interpretirajo na različne načine. Religija ima enoten sistem vrednot in enoten pogled na delovanje družbe, zaradi česar povezuje družbo. Preko nje se krepijo skupne norme in se vzpodbuja družbena solidarnost. (Durkheim)

Navedi in razloži družbene funkcije religije.

INTEGRACIJSKA F. - enoten sistem vrednot in enoten pogled na delovanje družbe, s čimer lahko poveže družbene skupine in kategorije v globalni družbi

OSMIŠLJEVALNA F. - Parsons: religija odgovarja na človekova vprašanja o sebi in svetu, glavna funkcija pa je pripisovanje smisla dogodkom, ki so za nepričakovani, nepredvidljivi. (prezgodnja smrt, trpljenje), Religije nudijo odgovore, ki osmišlja trpljenje: je kazen za storjene grehe/dostojanstveno prenašanje trpljenja bo poplačano v onostranstvu - osmišljanje teh dogodkov prispeva k družbeni integraciji

RAZDIRALNA F. - delitve znotraj religije (glede izvajanja obredov, interpretacije besedil), verske vojne, sovraštvo med različnimi religijskimi skupinami (katoliki-protestanti, hindujci-muslimani)

F. DRUŽBENEGA NADZORA - socialno-nadzorna/etična povezana z integracijsko. Če imajo temeljne družbene vrednote in moralne norme izvor v religijski tradiciji, je družbeni nadzor s strani religije močan.

KOMPENZACIJSKA F. - poudarja, da je religija s predstavami o onstranskem življenju nadomestilo za tostransko neenakost

LEGITIMACIJSKA F. - opravičuje neenakosti med ljudmi (predvsem v preteklosti)

Kaj je sekularizacija? Predstavi različne vidike sekularizacijskih procesov in vzroke zanje.

Pojem sekularizacije predstavlja spremembe, ki so nastale v moderni družbi na področju religije. Gre za proces, v katerem posvetno prevladuje nad religijskim. Družbeni pomen religije se zmanjša. Prvič se pojavi v 17. in 18. stoletju, ko so Cerкви odvzeli posesti. Je sestavina procesov modernizacije. Proces je zaznamovan z industrializacijo, urbanizacijo,

laizacijo države in javnega življenja. Za sekularizacijo je značilno odtujevanje od cerkve. Zmanjša se obiskovanje verskih obredov, opravljanje verskih dolžnosti ... Pomemben je tudi verski pluralizem - soobstoj različnih religij, sobivanje zahteva visoko stopnjo verske tolerance.

Prikaži povezavo med sekularizacijo in revitalizacijo religij.

Revitalizacija je ponovno oživljanje religioznosti. Naraščanje udeležbe pri verskih obredih, več porok, krstov. V modernih okoljih je razširjena magična, vedeževalska praksa, verovanje v usodo, čudeže, horoskope=ljudska religioznost. Religiozna praznovanja se ohranjajo. Opazni sta civilna religija (značilno čaščenje npr. državnih simbolov) in verski fundamentalizem (rel. gibanja usmerjena proti moderni družbi). Nova religijska gibanja - male verske skupnosti - sekte, kulti, izhajajo iz starih religij, pomešanih med seboj; gre za kombinacijo različnih verskih tradicij. Večinoma so neinstitutucionalizirane, mnoge začasne. Sekularna religija je značilna za moderne družbe. Svete objekte nadomestili posvetni dogodki, osebe iz sveta politike.

III. SOCIALIZACIJA

Opiši, kaj se dogaja v procesih socializacije.

V procesih socializacije poteka inkulturacija. To pomeni, da se človek »uči« kulture. Na ta način se prilagajamo družbi, v katero smo se rodili, se vključujemo vanjo in ponotranjimo njeno kulturo. Prevzamemo in opravljamo vloge, ki so značilne za to družbo. Oblikujemo načine govora, mišljenja, čustvovanja, vrednotenja, komunikacije in se izoblikujemo kot osebnost. Povezuje različne generacije (starši morajo uvajati otroke v družbo in kulturo)

Zakaj je socializacija pomemben proces tako z vidika posameznika kot tudi družbe kot celote?

Osebnostni razvoj poteka samo v stiku z družbo, interakcijami z drugimi ljudmi. Način, kako družba sprejema posameznika je socialno ogledalo, ki omogoča oblikovanje lastne identitete. Preko socializacije se družba obnavlja (reproducira). Vsaka družba mora poskrbeti, da bodo vrednote, spretnosti, veščine posameznikov »ustrezali« potrebam družbe kot celote. Zato morajo ponotranjiti vsaj del norm in vrednot. Zaradi socializacije se večina ljudi obnaša družbeno sprejemljivo – konformno.

Razloži, kaj pomeni ponotranjenje družbenih vrednot in norm. Zakaj je to pomemben vidik socializacije?

Ponotranjenje/interiorizacija družbenih vrednot in norm je človekovo sprejetje družbenih vrednot in norm za svoja osebna načela. Ta delujejo kot notranji usmerjevalci vedenja. Zato ponotranjenih vrednot & norm ne sprejemamo kot nekaj vsiljenega, ampak kot nekaj samoumevnega. Zato ni potrebe po zunanjem družbenem nadzoru.

Zakaj je upravičeno razlikovanje med različnimi vrstami socializacije?

Ker socializacija ne poteka samo v določenem obdobju, ampak je vseživljenjski proces. Ker pa ni enako intenzivna v vseh človeških obdobjih, še posebej pa ne v današnji moderni, kompleksni družbi, jo iz analitičnih razlogov razdelimo v več vrst – **primarna** → poteka v otroštvu, obdobje otrokove nesamostojnosti in odvisnosti od drugih, znotraj družine, za katero so značilni osebni odnosi, se vzpostavljajo čustvene vezi. Otrok se nauči načinov ravnanja, komunikacije. Vrednote, norme sprejema kot samoumevne. Procesi učenja potekajo s posnemanjem, igranjem vlog, istovetenjem z odraslimi. Starši uporabljajo sistem nagrad & kazni. **sekundarna** → Vključujemo se v zapleteno mrežo različnih skupin, organizacij, institucij (šola), prevzemanje novih vlog (poklicnih). Spremenijo se vzorci razumevanja sebe & drugih; **socializacija odraslih** → vstop v poklic, prevzemanje partnerskih, starševskih vlog. + **resocializacija**.

Kaj lahko sklepamo iz primerov »izoliranih otrok«?

Primarna socializacija naj bi bila najbolj intenzivna in odločilnega pomena za vse nadaljnje življenje. Primarna socializacija je potrebna za uresničitev potenciala človeškosti, za razvoj specifično človeških lastnosti. To dokazujejo primeri »izoliranih« otrok; ti v zgodnjem otroštvu niso bili v človeški družbi, zato niso nikoli mogli razviti človeškega komuniciranja

in drugih družbenih veščin. Temelj, na katerem se razvija kompleksno socialno življenje so močna čustva, ki prežemajo prvotni odnos med otrokom in staršem. Ti otroci imajo jezikovno zaostajanje, pozneje pa težave pri vzpostavljanju vezi z ljudmi. Za normalen razvoj človeka je potrebno zgodno oblikovanje razmeroma trajnih in stabilnih vezi z vsaj enim človekom.

Ali je mogoče postaviti jasno mejo med primarno in sekundarno socializacijo?

Danes je meja med primarno in sekundarno socializacijo precej zabrisana in odvisna od družbe do družbe. Vačsih so bile te meje jasno zarisane s posebnimi obredi. Za moderne družbe je značilno, da za življenjske dobe ni več točno določenih značilnosti – posameznik se lahko npr. pri šestdesetih vpiše na fakulteto. Merila za opredelitev življ. dob so med kulturami in zgodovinskimi obdobji razlikujejo.

Zakaj lahko govorimo tudi o socializaciji odraslih?

Socializacija odraslih je vključevanje odraslih v nova okolja. Ko se posameznik zaposli v novem podjetju, se mora socializirati, pridobiti potrebne izkušnje, prevzeti novo vlogo ... Ko posameznik postane starš, se mora tudi socializirati – prevzeti vlogo matere oziroma očeta, se naučiti vzgajati ...

Ali lahko natančno opredeliš, kaj se v modernih družbah »spodobi« za posamezna življenjska obdobja?

Opredeliti, kaj se spodobi za določeno življenjsko obdobje, je v modernih družbah nemogoče. Zato raje govorimo o življenjskem poteku. Ni mogoče razlikovati med posameznimi življenjskimi dobami in natančno opredeljenimi značilnostmi te dobe.

Poskušaj ugotoviti, katera so v današnjih modernih družbah merila (kriteriji) odraslosti.

V današnji družbi so merila odraslosti precej nejasna, ne natančno opredeljena. Pravno je sicer načrtana meja pri osemnajstih letih, vendar to še ne predstavlja dejanske odraslosti. Življenjski potek je razdeljen med otroštvo, mladost oziroma adolescenco, odraslost in starost. Vzrok za nejasno mejo med mladostjo in odraslostjo je podaljševanje šolanja in posledično podaljšana (finančna) odvisnost od izvirne družine. V mnogih modernih družbah pa mladost še dodatno podaljšujejo težave z zaposlitvijo. Za moderno družbo je značilna »prazna prihodnost«, kar pomeni nezanesljivo, tveganj polno prihodnost. Kriteriji odraslosti v modernih družbah so finančna neodvisnost od izvirne družine, poroka in stvaritev lastne družine.

Kratko predstavi procese resocializacije.

Resocializacija ali ponovna socializacija je proces izničenja učinkov prejšnje socializacije in sprejetje novih oblik vedenja, vrednost in norm. Posameznik se v procesu resocializacije bistveno preoblikuje. To se običajno dogaja v totalnih organizacijah (psihiatričnih bolnišnicah, zaporih ...). Nekateri sociologi pa te procese usklajujejo tudi z akulturacijo – posameznik naj bi se resocializiral tudi s prehodom v drugo družbo. Prisilna resocializacija pa ne daje vedno pričakovanih rezultatov – posameznik lahko prisiljenost v resocializacijo dojema kot krivico, kar poraja odpor. Pomembni značilnosti teh procesov sta stigmatizacija (ljudje, ki so del življenja preživeli v norišnici/zaporu, lahko nosijo oznako zapornika/bolnika ipd. (to preprečuje vključitev v družbeno življenje) in institucionalizacija. Ljudje bodo

resocializirane ljudi vedno obravnavali drugače, pa tudi sami se bodo sprejemali na drugačen način.

Primerjaj delovanje in pomen posameznih dejavnikov socializacije. Kateri dejavniki socializacije so najpomembnejši in zakaj?

Družina je prvi dejavnik socializacije na katerega naleti posameznik. Moč izkušenj, ki jih otrok pridobi v prvih letih življenja, je zelo velika, saj je otrok čustveno navezan na člane družine. Moderna družina se precej razlikuje od tradicionalne – danes so starši večinoma na strani otrok, značilno je zagovorništvo, v preteklosti bilo obratno. V modernih družbah družina le en izmed mnogih dejavnikov socializacije. V njih poteka primarna socializacija v okviru jedrne družine. Otroci lahko odraščajo v različnih družinskih okoljih. To, poklic staršev in mestno/vaško okolje vpliva na različnost socialnih izkušenj. Pomembno je splošno vzdušje: odnosi med člani, način reševanja problemov. Podaljšana odvisnost od staršev, družinski vzgojni stili liberalizirali (starši niso samo avtoriteta ampak gre za medgeneracijsko sodelovanje – opazno delovanje v smeri zagovorništva, to pomeni da starši delujejo kot skupine pritiska na šolske institucije. Posledica = infantilizacija (mladi se ne naučijo odgovornosti, prepuščajo staršem) Oblikujejo se **vrstniške skupine**. V nasprotju z družino, odnose v vrstniških skupinah zaznamuje demokratičnost. Možna so pogajanja. Ti odnosi so zelo pomembni za pridobivanje socialnih izkušenj (naučijo se uveljavljati brez zaščite odraslih). Dajejo tudi možnost primerjave stališč, vrednot in odnosov. Ključni vidik vrstniških združevanj danes postajajo prostori združevanja in ne več toliko določene skupine. **Šolanje** je formaliziran proces, ki ga opredeljujejo določeni predmeti, snov, postopki preverjanja. Šola je prenašalka znanja, posredovalka norm, vrednot. Ima hišni red s formalnimi in nef. pravili. Posameznik se nauči discipline in tekmovalnosti ter dobi izkušnje z neosebniimi, formalnimi odnosi. Nauči tekmovalnosti in usmerjenosti k dosežkom. V šoli se vrši družbeni nadzor. Dandanes pa imajo zelo pomembno vlogo tudi **mediji**. Zaradi zaposlenosti staršev imajo čedalje večjo vlogo pri vzgoji otrok. Sooblikujejo naše vrednote, ponujajo klišeje, ki vplivajo na stališča, so del kulture današnjega sceta, neizogiben del vsakdanjega življenja. Oblikujejo preživljanje prostega časa, vplivajo na interakcije vrstniških skupin (o čem se pogovarjajo). Treba se je sprijazniti z medijsko kulturo, se posvetiti medijski vzgoji. Ta naj omogoči m. pismenost: naučiti se moramo medije brati, poslušati, prepoznati sporočilo.

Poskušaj razložiti in utemeljiti trditev, da večja avtonomija pomeni tudi večja tveganja.

V modernih družbah lahko sami izbiramo, »kdo« bomo in kako se bomo obnašali, v kakšna družbena okolja se bomo vključevali ... To preprečuje, da bi ena sama skupina sama obvladovala posameznika, vendar se »v zameno« od posameznika pričakuje večja odgovornost za lastno socializacijo. Avtonomija posameznika je značilna za ohlapne socialne mreže, kar pomeni, da v kriznih trenutkih posameznik običajno ostane sam. Je sicer bolj avtonomen, vendar pa tudi več tvega.

Zakaj je individualizacija protisloven proces?

Individualizacija pomeni, da se sami odločamo za vsa svoja dejanja avtonomno. Odgovorni smo za oblikovanje lastnega življenjskega poteka. Tako izražanje lastne individualnosti je danes visoko cenjena vrednota. Vendar pa je naša individualnost odraz okoliščin in družbenih pogojev – imamo tako pričesko, kot jo prikazujejo v medijih, poslušamo tako glasbo in gledamo take filme, ki so promovirani v javnosti.

Razpravljaj o socializaciji in individualni svobodi.

Veliko število dejavnikov socializacije oziroma družbenih okolij, v katera se vključujemo in v njih delujemo, daje možnost izbire in vsaj do neke mere preprečuje, da bi ena sama

skupina popolnoma obvladala posameznika. Tako se mora posameznik skozi različne dejavnike socializacije sam socializirati.

IV. ODKLONSKOST = vsako ravnanje, ki krši družbene norme in s tem odstopa od pričakovanj & zahtev družbe. Takšno vedenje vzbuja neodobravanje in s tem uporabo sankcij.

Opredeli pojma deviantnosti in konformnosti.

Deviantnost je družbeno nesprejemljivo ravnanje, ki je v nasprotju z družbenimi normami, ki se formalno ali neformalno sankcionira, glede na to ali gre za formalno ali neformalno odklonskost. Vendar je odklonsko dejanje lahko tudi pozitivno – gre za genialnost. Tudi to je sankcionirano, vendar ne s kaznijo, ampak z nagrado (Nobelova, Pulitzerjeva ...). Konformno ravnanje pa je družbeno sprejemljivo, v skladu z družbenimi normami.

Pojasni možne motive konformnega ravnanja.

Večina ljudi se obnaša konformno; želi spadati v večino, slediti tako formalnim kot tudi neformalnim predpisom in ne izstopati.

Razloži, kaj pomeni, da je neko ravnanje konformno ali odklonsko samo v odnosu na norme določene družbe ali družbene skupine.

Neko dejanje lahko neka družba opredeljuje kot odklonsko, vendar bi bilo v neki drugi družbi isto dejanje povsem sprejemljivo, konformno. Če bi npr. v naši družbi okrog hodili goli, bi bilo to dejanje označeno kot deviantno, če pa se v subsaharski Afriki nekdo vede enako, je njegovo dejanje povsem konformno in se ga ne sankcionira.

Kršenje neformalnih družbenih norm.

Ga opredelimo kot odklonsko vedenje, to je pijančevanje, homoseksualnost, samomorilnost. Posledice so blage sankcije – posmehovanje, opravljanje. Družbena okolica je lahko strpna za drugačnost, ali jo dojema kot ekscentričnost, ali obsoja, se zgraža.

Kriminaliteta so ravnanja, ki so opredeljena kot kazniva, obstajajo vnaprej predpisane sankcije, so del kazenskega prava. To so umori, kraje, vlomi, posilstva, nasilje v družini, zloraba otrok, prostitucija, prodaja drog.

Izjemno ravnanje, ko posameznik spoštuje družbene norme bolj dosledno kot je pričakovano. Npr. dijak, ki tako vestno izpolnjuje šolske obveznosti, da ga drugi označijo za piflarja.

Zakaj je predvsem v modernih družbah meja med konformnim in odklonskim vedenjem nejasna in dvoumna?

V modernih družbah je dovoljena precejšnja mera individualizma, zaradi česar je tudi toleranca do odklonskosti precej nejasna. Družbena okolica je lahko zelo strpna in dojemljiva za drugačnost, lahko pa že najmanjše deviantno dejanje jemlje za ekscentričnost in se odzove z ostrimi kritikami in zgražanjem. Obstajajo tudi nesoglasja o tem, katera dejanja bi morali sankcionirati, kaznovati z zakonom in jih tako opredeliti kot formalno odklonskost in obratno, katera sedaj prepovedana ravnanja bi morali legalizirati. Dojemaja in sankcioniranja odklonskosti so družbeno in kulturno pogojena – se razlikujejo od družbe do družbe.

Kako bi lahko pojasnili množico različnih razlag in teorij odklonskosti v sociologiji?

Različni sociologi različno interpretirajo deviantnost, saj različno odgovarjajo na vprašanja kateri družbeni dejavniki motivirajo posameznike, da kršijo družbene norme, ali je

odklonskost funkcionalna, kako in zakaj so posamezniki označeni kot odkloni in kdaj je dejanje sploh označeno za odklonsko ter kdo postavlja merila za določanje odklonskosti. Z vidika obeh teoretičnih perspektiv problem niso odklonske osebe, temveč nosilci družbenega nadzora.

Primerjajte Durkheimov in Mertonov koncept anomalije. V čem je razlika?

Po Durkheimu stanje anomalije ali breznormija nastopi, ko se zrahlja normativni okvir in posamezniki niso več pripravljeni ravnati v skladu z družbenimi vrednotami in normami. Povezuje jo s hitrimi družbenimi spremembami in predvsem z industrializacijo. Na njegov koncept se je naslonil tudi Merton, vendar je on kot vzrok izpostavlja družbeno opredeljene cilje na eni strani in normativni okvir, ki uravnava in nadzira sprejemljive načine za doseganje teh ciljev na drugi strani. Pravi, da je glavni cilj moderne družbe uspeh, merilo uspešnosti pa denar. Po Mertonu do anomalije pride, ker se preveč poudarjajo vrednote, za katerih uresničitev nimajo vsi posamezniki enakih možnosti.

Kako bi dejstvo, da se v zaporu najpogosteje znajdejo pripadniki nižjih družbenih slojev, pojasnil z:

- **Mertonovo teorijo strukturne napetosti** → dokazuje, da je odklonskost normalen odziv nekaterih posameznikov na stanje strukturne napetosti – gre za prilagoditev strukturni napetosti. Pravi, da obstajajo pet različnih načinov, kako ljudje usmerjajo svoje ravnanje glede na svoj položaj. Ti so lahko konformisti, inovatorji, ritualisti, ubežniki ali uporniki.
- **Teorijami odklonskih subkultur** → pravi, da je odklonskost rezultat oziroma posledica nasprotja, konflikta med vrednotami dominantne kulture (kulture srednjega razreda) in vrednotami subkultur. Iz te predpostavke se je razvilo več odklonskih subkultur. Gre za to, da se oblikuje odklonska subkultura kot posledica zavračanja dominantnih vrednot ter omejenih možnosti za njih doseganje.
- **Konfliktno teorijo** → pravi, da do odklonskosti pride, ker pravila postavljajo bogati – tisti, ki imajo v svojih rokah vso moč. Zaradi tega so zakoni prilagojeni njihovim interesom in oblikovani tako, da jih oni ne kršijo. Do odklonskosti pride, ker je družbena moč neenakomerno razporejena; moč ima v rokah manjšina. Pojavlja se tudi kriminal belih ovratnikov, ki je težko dokazljiv in redko kaznovan.

Pojasni razliko med formalnim in neformalnim družbenim nadzorom.

Formalni družbeni nadzor je uradni državni nadzor, ki temelji na pravu. S pravnimi normami so vnaprej določene tudi sankcije za odklonska dejanja. Med mehanizme formalnega nadzora se sicer štejejo tudi vzgojne oziroma resocializacijske ustanove. Neformalni družbeni nadzor pa temelji na nenapisanih pravilih, vendar ima običajno večji vpliv na odklonskega posameznika. Poteka med ljudmi v vsakdanjem življenju, ko drug drugega omejujemo in nadzorujemo. Znanе so tudi pozitivne sankcije, npr. pohvala ali nagrada. Zlasti v primarnih skupinah je močno prisotna čustvena kompononeta – s sankcijo lahko vzbudimo sram ali slabo vest, kar pa je lahko pot k poslušnosti in ubogljivosti, v najslabšem primeru pa celo vzrok za samokaznovanje, kot je samomor.

Zakaj bi lahko trdili, da dokazovanje o usmerjenosti formalnega nadzora in njegovi neučinkovitosti prikazuje samo eno plast medalje?

Predvsem zagovorniki konfliktne teorije pravijo, da je formalni nadzor usmerjen na pripadnike nižjih slojev, rasnih in etničnih manjšin. Ti so bolj dostopni policijskemu nadzoru, tega je tudi več tam, kjer se običajno zadržujejo pripadniki nižjih slojev. Nekateri pa menijo, da je formalni nadzor neučinkovit, ker ne preprečuje tudi drugih kaznivih dejanj

in je tudi drag. Drugi pa so prepričani, da funkcija formalnega družbenega nadzora ni preprečevanje kriminala, temveč sredstvo v rokah nosilcev oblasti. Tako so redkeje kaznovani tisti, ki zakone določajo in tisti, ki naredijo večja kriminalna dejanja, saj je take težje izslediti in posledično kaznovati. Manjša kriminalna dejanja pa se zlahka odkrije in tudi hitro kaznuje, saj ni potrebno veliko raziskovanja.

V. DRUŽBENA STRUKTURA

Pojasni pojem družbene strukture.

Držbena struktura je pojem, ki označuje razmeroma stabilne celote, sisteme družbenih odnosov, vlog, statusov, skupin, organizacij in institucij, v katere se posamezniki rodijo in vanje socializirajo ter v njih delujejo. Gre ta ponavljajoče se vzorce družbenega delovanja, ki je predvidljivo in organizirano v sistem ter urejeno v skladu s pravili.

Opredeli razmerje med družbo/družbeno strukturo in posameznikom.

Odnos med družbo/družbeno strukturo in posameznikom je na nek način povraten. Posameznik upošteva pravila družbe, družbene norme in se po njih ravna, vendar jih sočasno tudi spreminja, soustvarja – je namreč delujoče bitje, družbeni akter. Z individualnim delovanjem soustvarja družbene strukture.

Kateri so temeljni pogoji za vzpostavitev družbenega odnosa?

Temeljna pogoja za vzpostavitev družbenega odnosa sta socialna interakcija in komunikacija. Med posamezniki mora priti do socialne interakcije, običajno preko komunikacije, kar pomeni, da si posamezniki med seboj izmenjujejo informacije.

Kateri dejavniki vplivajo na oblikovanje pripisanega družbenega statusa?

Pripisani družbeni status je status, ki ga dobimo z rojstvom in dedovanjem in nanje posameznik ne more vplivati. Dejavniki, ki vplivajo na pripisani status so npr. spol, etnična pripadnost (Romi nižji), verska pripadnost, vloga, ki jo imamo v družini. Lahko pomembno začrtajo življenjsko pot, ki je zarisana ob rojstvu in ljudje le stežka spreminjajo svoj družbeni status.

V katerih primerih govorimo o pridobljenem družbenem statusu?

Status, ki ga posameznik pridobi z delom, ga v življenju spreminja in vpliva nanj, je pridobljeni status. Oblikuje se pod vplivom osebne izbire in prizadevanj ter načrtnega delovanja. Takšna sta na primer izobrazba in poklic. Pripadniki višjih družbenih razredov lažje dosežejo boljše pridobljene statuse, saj imajo lažji dostop do boljše izobrazbe in dobro plačanih zaposlitev.

Pojasnite proces prevzemanja družbenih vlog. Katere družbene vloge izvajate?

Družbene vloge so izrazito dinamični vidik družbene strukture. Povezane so z družbenim statusom. Učimo se jih že v primarni socializaciji. Družbene vloge - način obnašanja, delovanja, ki je predviden za vlogo, ki jo »igramo«, ponotranjimo. So družbeno oblikovane, vendar jih vsak posameznik opravlja drugače - gre za stik med strukturalnim in subjektivnim vidikom; vsakdo da vlogi pridih sebe. Določene vloge lahko tudi zavračamo (npr. distanca do otroških vlog). Izvajam družbene vloge hčerke, vnukinje, sestre, prijateljice, sestrične, sošolke ...

Navedite najpomembnejše razlike med primarnimi in sekundarnimi skupinami oziroma med formalnimi in neformalnimi skupinami.

Primarne skupine so majhne družbene skupine, ki temeljijo predvsem na čustveni pripadnosti in navezanosti med pripadniki. To so donosi, ki jih vzpostavljamo v vsakdanjem življenju v krogu družine, med prijatelji, znanci ... Imenujemo jih tudi neformalni družbeni odnosi. Sekundarne skupine pa so večje družbene skupine, za katere so značilni formalni, neosebni odnosi. Med pripadniki sekundarnih skupin običajno ni večjih čustvenih vezi. Formalne družbene skupine so tiste, v katerih prevladujejo formalni družbeni odnosi, neformalne pa tiste, ki običajno nastanejo naključno (npr. skupina izletnikov) in skupine prijateljev, ki se redno družijo.

Pojasnite razlike med družbeno skupino in družbenim omrežjem.

Preko družbenih skupin, predvsem preko neformalnih, ustvarjamo vezi, ki nam v prihodnosti lahko pridejo še kako prav. S temi odnosi »pletemo« socialno mrežo (veze in poznanstva), ki predstavlja naš socialni kapital. Večja, ko je naša socialna mreža, večji je naš socialni kapital – kakovost stikov, ki jih pletemo preko socialnih mrež. Omogočajo nam lažji dostop do različnih dobrin.

Navedite najpomembnejše značilnosti Webrove teorije organizacije.

Najpomembnejše značilnosti predvsem birokratske organizacije (s katerimi se je Werber najbolj ukvarjal) so organiziranost formalne družbene skupine, ki ima jasno opredeljene cilje in tudi načine za njih doseganje. Birokratske organizacije so sorazmerno trajne in hierarhično urejene, imajo sistem abstraktnih pravil, jasno načrtano delitev dela, uslužbenci pa morajo biti pri svojem delu nepristranski in brezosebni.

Totalna organizacija – osebe so izolirane od zunanjega sveta in od trajnih stikov in vezi z družino, prijatelji (zapori, umobolnice). Posameznik postane nova oseba. Goffman navedel 5 odzivov: umik vase, uporništvu (zoper pravilom, avtoritetam), kolonizacija (se navadi na situacijo), spreobrnitev (upošteva pravila), prilagoditev (ohraniti mirno kri, ne izstopati, povzročati problemov, ki bi podaljšali bivanje v organizaciji).

Katera področja družbenega življenja so v modernih družbah insitucionalizirana in zakaj? Pojasnite, kaj pomeni institucionalizacija.

Institucionalizacija je proces institucionaliziranja družbenega delovanja – urejanje ustaljenih, predvidljivih in ponavljajočih se vzorcev obnašanja in delovanja, ki omogočajo družbeno življenje. Institucija je »sestavljena« iz večih organizacij. Zdravstvena institucija je tako npr. sestavljena iz zdravstvenih domov, bolnišnic, laboratorijev, medicinskih šol in fakultet, farmacevtskih tovarn. Celotna zdravstvena dejavnost je urejena na predvidljiv, družbeno sprejemljiv in pričakovan način; je institucionalizirana. Institucionalizirano je praktično vso družbeno delovanje.

VI. DRUŽBENA NEENAKOST & MOBILNOST

Kdaj govorimo o družbeni neenakosti?

Družbena neenakost je predvsem neenakost v dostopnosti do materialnih dobrin, moči, ugleda, možnosti in priložnosti. Lahko je pravična (izobrazba, poklic) in nepravična (spol, rasa), kakor je tudi enakost lahko pravična (enake možnosti za pridobitev izobrazbe, poklica) in nepravična (zahtevnost predmetov na interni maturi ne vpliva na procenke).

Katere so določnice neenakosti položajev?

Določnice neenakosti so ekonomsko stanje, ugled in moč. So precej samostojne komponente, ki lahko delujejo ločeno.

Razlikuj med družbeno neenakostjo in družbeno slojevitostjo.

Družbena slojevitost je poseben primer družbene neenakosti. O družbeni slojevitosti govorimo, ko se na podlagi enakega ali podobnega statusa oblikujejo družbene kategorije – sloji, ki so v hierarhičnem odnosu. Družbena slojevitost je torej družbena neenakost, ki je postala del družbene strukture.

Kako se družbena neenakost v času ohranja in obnavlja?

Družbena neenakost se v času ohranja in obnavlja zaradi delovanja temeljnih družbenih institucij. Prenaša se iz generacije v generacije. Pripadniki določenih slojev imajo tudi različne statuse in možnosti za dostop do dobrin, ki so v družbi zaželeni.

Navedi najpomembnejše oblike družbene slojevitosti v zgodovini.

Kastni sistem, sužnjelastništvo, stanovi in razredi.

Kakšna je razlika med družbeno in razredno socializacijo?

Družbena socializacija označuje procese vključevanja v družbo na splošno, razredna socializacija pa označuje procese vključevanja v določen razred oziroma sloj. V razredni socializaciji se posameznik nauči vedenja, ki je značilno za družbeni sloj, kateremu pripada. V procesih razredne socializacije tudi sprejme dejstvo, da pripada določenemu razredu in ponotranji vrednote tega razreda.

Opiši spremembe, do katerih je v razredni in slojevski strukturi prišlo po drugi svetovni vojni.

Po 2. svetovni vojni se je položaj delavskega razreda v gospodarsko razvitejših družbah izboljšal, vendar so zanje še vedno značilni nizki prihodki, ugled, moč, nezanesljivost zaposlitve, majhne možnosti napredovanja ...

Kako se opravičuje (legitimizira) družbena neenakost?

Legitimizacija neenakosti je močno povezana s prevladujočo razlago sveta v vsaki družbi in kulturi (mitološko, religiozno, znanstveno itd.). Ena ali več teh komponent opravičuje neenakost; v indijskem kastnem sistemu je to religija, zaradi katere so ljudje z rojstvom postali del neke kaste in svojega statusa niso mogli spremeniti. V moderni družbi ima podobno vlogo znanost – ljudje tekmujejo na svobodnem trgu, na katerem vsak zasede mesto v skladu s svojimi sposobnostmi in prizadevnostjo.

Razloži razlike med odprtim in zaprtim sistemom družbene slojevitosti.

V odprtem sistemu družbene slojevitosti je večja možnost mobilnosti med sloji – posameznik lahko spreminja svoj status, v zaprtim sistemu družbene slojevitosti pa takšna mobilnost ni možna – posameznikov položaj določa njegov pripisani status znotraj sistema.

Utemelji, po katerih kriterijih se razlikujejo različne oblike družbene slojevitosti.

Različne oblike družbene slojevitosti se razlikujejo glede na to, ali gre za odprto ali zaprto družbeno slojevitost. Lahko pa se razlikujejo tudi glede na to, kakšno družbeno moč, družbeni položaj ali družbeni ugled imajo pripadniki določenega sloja. Zelo pogosto se te tri določnice med seboj prepletajo. Lahko pa se tudi zgodi, da se določnice ne povezujejo – v takem primeru govorimo o statusnem neskladju. Posameznik lahko zasluži ogromno denarja pa ima še vedno majhen družbeni ugled, ali pa zasluži malo denarja, njegova ugled in družbena moč pa sta zelo velika.

Opredeli poklic krojača in političarke z določnicami družbene slojevitosti.

Krojač ima majhno plačo (majhni ekonomsko stanje), majhen ugled in tudi majhno družbeno moč, političarka pa ima veliko plačo, velik ugled in veliko družbeno moč.

Ali meniš, da v sodobnih družbah slojevitost vpliva na življenje ljudi? Razloži.

Da; v sodobnih družbah, za katere je sicer značilen zelo odprt sistem slojevitosti, so še vedno zelo opazni sloji oziroma razredi, ki jim posamezniki pripadajo. Ljudje se delijo v nižji ali delavski sloj in velika večina jih tam tudi ostane, srednji sloj in višji sloj, ki ima v lasti večino družbenega bogastva in ima tudi najvišje dohodke. Znotraj teh slojev pa se delijo tudi v razrede. Tako so ljudje »vezani« na svojo razredno socializacijo, težko je preiti v višji sloj in to use le redkim. Večina se obnaša konformno in ostane v svojem razredu.

Katera delovna mesta v sodobnih družbah po vašem mnenju dopuščajo največjo stopnjo avtonomije? Zakaj?

Po mojem mnenju največjo stopnjo avtonomije dopuščajo tista delovna mesta, ki so rezervirana za višji sloj, saj pripadniki tega sloja določajo pravila – kaj se lahko in kaj ne, zaradi tega težko ravnajo neavtonomno. V takem primeru so to poklici politika, »vrhunskega« menedžerja ...

Navedi tri načine pojmovanja revščine. Razloži in podkrep s primeri.

Revščino delimo na absolutno – ni zagotovljenih niti naravnih osnovnih potreb za preživetje, ogroženo je človeško življenje; relativno – ni zagotovljenih kulturnih potreb, zagotovljen samo minimum, revščina z ozirom na neke družbene razmere v neki družbi; subjektivno – ko se posamezniki sicer ne identificirajo kot revni, značilna je socialna izključenost, vse postane problem.

Katere so najpogostejše posledice življenja v revščini za družbo in katere za posameznika?

Najpogostejše posledice revščine za družbo so ekonomske, materialne, stereotipi; za posameznika pa so najhujše psihične posledice (sram), diskriminacija, socialna izključenost. Pojavljata se tudi socialna menjava in socialna solidarnost.

Koliko ljudi pri nas živi v revščini in kdo so tisti, ki jih pri nas ta najbolj ogroža?

Leta 2003 je v Sloveniji pod pragom revščine živelo 13,6 odstotka prebivalcev. Najbolj ogroženi so študentje, matere samohranilke, neizobraženci, brezposelni in osamljena gospodinjstva (starejši od 65 let).

Primerjaj dve razlagi revščine - teorijo o subkulturi in teorijo o situacijskih prisilah.

V grobem delimo razlage revščine na tiste, ki vzrok iščejo v revežih samih in na tiste, ki vzrok iščejo v organizaciji družbe. Teorija o subkulturi revščine pravi, da naj bi se v krogih revežev razvila subkultura, ki se prenaša iz generacije v generacijo in onemogoča izhod. Teorija o situacijskih prisilah pa pravi, da ravnanje revnih odziv na situacijo. Ne varčujejo, ker nimajo česa varčevati.

Kako je revščina povezana s kapitalizmom? Razloži.

Da je revščina povezana s kapitalizmom, oziroma da je nujen proizvod kapitalistične proizvodnje, zagovarjajo predstavniki konfliktnih teorij. V kapitalizmu je glavni cilj denar oziroma premoženje, revni pa nimajo priložnosti priti do dobro plačanih del; ne zato, ker nimajo sposobnosti ali ambicioznosti, ampak preprosto, ker za to nimajo priložnosti.

Revščina je moralno nesprejemljiva. Je pa tudi družbeno funkcionalna. Kako?

Funkcionalnost revščine je v tem, da zagotavlja opravljanje slabo plačanih in nizko vrednotenih del in tako preskrbi ljudi, ki so primorani opravljati ta dela, ustvarja delovna mesta za tiste, ki revščino proučujejo in služi tudi za opravičevanje prevladujočih norm in vrednot (grešni kozel za tiste, ki zagovarjajo vrednote trdega dela, odkritosti, monogamije ...).

S katero razlago bi najlažje pojasnili revščino v Sloveniji?

S teorijo situacijske prisile; Slovenci imajo do dela negativen odnos, ker je ta slabo plačan, rutinski, brez ugleda in brez možnosti za napredovanje, kar jim, kjub obljubam o boljšem življenju v primeru dela, ne omogoča dostojnega življenja in tako nimajo druge možnosti kot, da živijo iz dneva v dan.

Predvsem v odprtih oblikah družbene slojevitosti je možna tudi večja in manjša mera družbene mobilnosti. Razloži njene oblike.

Mobilnost je možnost, da človek spremeni svoj položaj ali znotraj enega sloja ali pa se povzpne oziroma pade na družbeni lestvici. Mobilnost je lahko horizontalna – posameznik ostane v istem sloju, vendar zamenja dejavnost oziroma poklic, lahko pa je vertikalna – posameznik se povzpne v višji sloj ali pade oziroma degradira v nižji sloj. Ločimo pa tudi intrageneracijsko mobilnost – znotraj generacije se spremeni sloj, in intergeneracijsko mobilnost – medgeneracijsko, otroci dosežejo višji status kot njihovi starši.

»Nima smisla dajati denarja revnim, ker ga takoj zapravijo. Poleg tega bi to vplivalo na druge, da si ne bi več tako prizadevali.« Razpravljaj, do katere mere soglašiš s trditvama.

Po mojem mnenju revni nimajo občutka, kako ravnati z denarjem, saj nimajo toliko izkušenj in ne poznajo oziroma se ne zavedajo njegove vrednosti. Tako zapravijo ves denar, še preden bi lahko razmislili, kako ga pametno investirati in iz majhne vsote izvleči več. Če damo denar revnim, brez da bi ga ti dejansko zaslužili, bi čedalje več ljudi ne delalo, saj bi to pomenilo, da denar dobijo, kljub temu da nič ne naredijo zanj. Po mojem mnenju je to slabo, saj moramo denar, če želimo z njim kolikor toliko pametno ravnati, zaslužiti sami. Potem bomo v denarju videli svoje trdo delo in bili bolj varčni in premislili, preden bi ga zapravili.

Ali je z vidika posameznika bolj pomembna intergeneracijska ali intrageneracijska funkcija mobilnosti? Pojasni odgovor.

Z vidika posameznika je bolj pomembna intergeneracijska funkcija mobilnosti, saj kot posameznik na ta način več dosežeš; z intrageneracijsko funkcijo samo en posameznik doseže napredek, njegovi nasledniki pa »žanjejo sadove njegovega dela«. V primeru, da gre za intrageneracijsko funkcijo, pa posameznik sam doseže svoj status in njegovi nasledniki nimajo od tega nobene neposredne koristi; sami morajo doseči svoj položaj.

Pojasni, kateri so po tvojem mnenju največji problemi pri ugotavljanju mobilnosti.

Največji problemi pri ugotavljanju mobilnosti so po mojem mnenju nejasna merila – ali je sin peka napredoval, če je postal tajnik; ali je merilo za vertikalno mobilnost samo sprememba razreda ali je dovolj, če posameznik dobi boljši poklic ...

Kakšne so po vašem mnenju možnosti za veliko mobilnost v naši družbi?

Velika mobilnost je v veliki večini mit. Večina mobilnosti se zgodi v bližnje razrede, najmanjša mobilnost se zgodi v nižjih in višjih razredih. Po mojem mnenju je tako možnost za veliko mobilnost v naši družbi precej majhna.